

Міщенко Олена – кандидат географічних наук,
доцент кафедри фізичної географії
Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

Крам Назар – студент V курсу географічного
факультету Східноєвропейського національного
університету імені Лесі Українки

АНТРОПОГЕННА ПЕРЕТВОРЕНІСТЬ ЛАНДШАФТІВ ГОРОХІВСЬКОГО РАЙОНУ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено передумови формування природних ландшафтів Горохівського району Волинської області. Визначено функціональне призначення земель району. Встановлено провідний чинник антропогенної перетвореності ландшафтів досліджуваної території.

Ключові слова: Горохівський район, антропогенна перетвореність ландшафтів, земельний фонд.

Mishchenko O. V., Kram N. V. Anthropogenic change in the landscape of the Gorokhov district of the Volyn Region. The preconditions of formation of natural landscapes of Gorokhovsky district of Volyn region are investigated. The functional purpose of the lands of the district is determined. The leading factor of anthropogenic transformation of landscapes of the investigated territory is established.

Keywords: Gorokhiv district, anthropogenic transformation of landscapes, land fund.

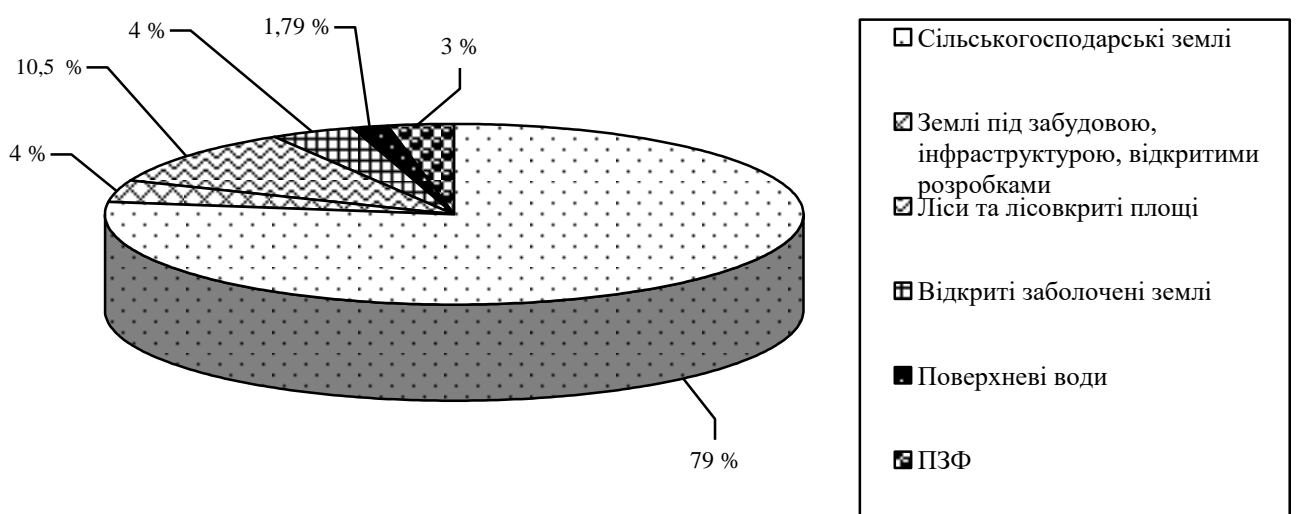
Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку суспільства процес антропогенізації природного середовища унаслідок людської діяльності є постійним і незворотнім. Хоча Волинська область визначається невисокими антропогенними навантаженнями й характеризується відносно збереженими ландшафтами, проте, тривалий вплив господарської діяльності людини призводить до змін ландшафтних систем на компонентному рівні, які насамперед стосуються ґрунтово-рослинного покриву, а також видового складу тварин.

Метою дослідження є визначення основних чинників антропогенізації ландшафтів в межах Горохівського району Волинської області.

Результати дослідження. Горохівський район знаходиться в межах Волинської височинної природної області. Це рівнинні та горбисті території, які виникли серед

широколистяних і хвойно-широколистяних лісів де, крейдові відклади, перекриті суцільним плащем лесових утворень на яких сформувались ґрунти чорноземного типу під трав'яною рослинністю та сірі опідзолені ґрунти під широколистяними, дубово-грабовими лісами [2]. Серед ландшафтних місцевостей переважають: платоподібні лесові межиріччя з карстовим мікрорельєфом, які були в минулому зайняті мішаними дібровами на чорноземах опідзолених і неглибоких малогумусних ґрунтах; слабопологі і пологі схили лесової височини з фрагментарними судібровами зеленчуковими на чорноземах опідзолених, що переважно розорані; в заплавах річок Липа та Стир – лукові заплави з різнотравно-злаково-осоковими луками на луково-болотних ґрунтах і торфовищах, що значно осушені [1].

Як видно з рисунка 1 найбільшу площу території Горохівського району займають сільськогосподарські землі – 79 % з них: 67 % – рілля, 0,83 % – багаторічні насадження, 3,2 % – сіножаті, 5,7 % – пасовища, 2,2 % – під господарськими будівлями, шляхами. Під забудову та інфраструктуру, а також землі з відкритими розробками відведено 4 %, ліси та лісовкриті землі займають 10,5 %, відкриті заболочені землі – 4,3 %, поверхневі води – 1,79 %, природно-заповідний фонд – 3 %.

Рис. 1. Земельний фонд Горохівського району Волинської області

За результатами досліджень [3] встановлено, що досліджувана територія має високий рівень перетвореності і належить до середньоперетворених. Провідними чинниками формування такої ситуації є висока сільськогосподарська освоєність цієї території, зумовлена помірним кліматом й гідрологічним режимом, родючими сірими опідзоленими ґрунтами, а особливо темно-сірими опідзоленими та чорноземами

опідзоленими, що сприяє суцільній розораності інтенсивно почленованих ландшафтів та формування ярково-балкових форм.

Окрім сільськогосподарського виробництва серед форм природокористування у Горохівському районі здійснюється лісокористування. За даними Державного підприємства „Горохівське лісомисливське господарство” [4] питома вага рубок головного користування у 2016 р. зросла. Крім того, подекуди фіксуються і самовільні рубки.

Висновок. Провідним чинником антропогенної перетвореності ландшафтів Горохівського району Волинської області є висока сільськогосподарська освоєність, де частка ріллі сягає 67 % при надзвичайно малих площах природоохоронних територій – 3 %, лісів – 10 %, природні водойми та болота сягають не більше 6 %. Така ситуація призводить до деградаційних процесів територіальних систем. Тому нагальною потребою стають пошуки шляхів їх оптимізації, через пониження значень показників, що негативно впливають на ландшафт і збільшення площ зайнятих стабільними елементами ландшафту.

Список використаних джерел: 1. Атлас Волинської області / голова редкол. Н. В. Бурчак ; відп. ред. Ф. В. Зузук. – М. : Комітет геодезії і картографії СРСР, 1991. – 42 с. 2. Міщенко О. В. Ландшафти Волинської області /О. В. Міщенко/ Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль: СМП “Тайп”. – №2. (випуск 41). – 2016. – С.72-77. 3. Міщенко О. В. Еколого-господарська оцінка сучасного стану ландшафтів Волинської області / О. В. Міщенко /Природа Західного Полісся та прилеглих територій: зб. наук. пр. Східноєвроп. нац. ун-ту ім. Лесі Українки. – 2016. – № 13. – С. 19–24. 4. <http://lis.volyn.ua/>.
